

Afgørelser – Reg. nr.: 02026.01

Fredningen vedrører: Hvorslev Bakker

Se reg.nr. 2620.00 for ændrede bestemmelser af "Busbjerg" arealet.

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet   22-12-1953

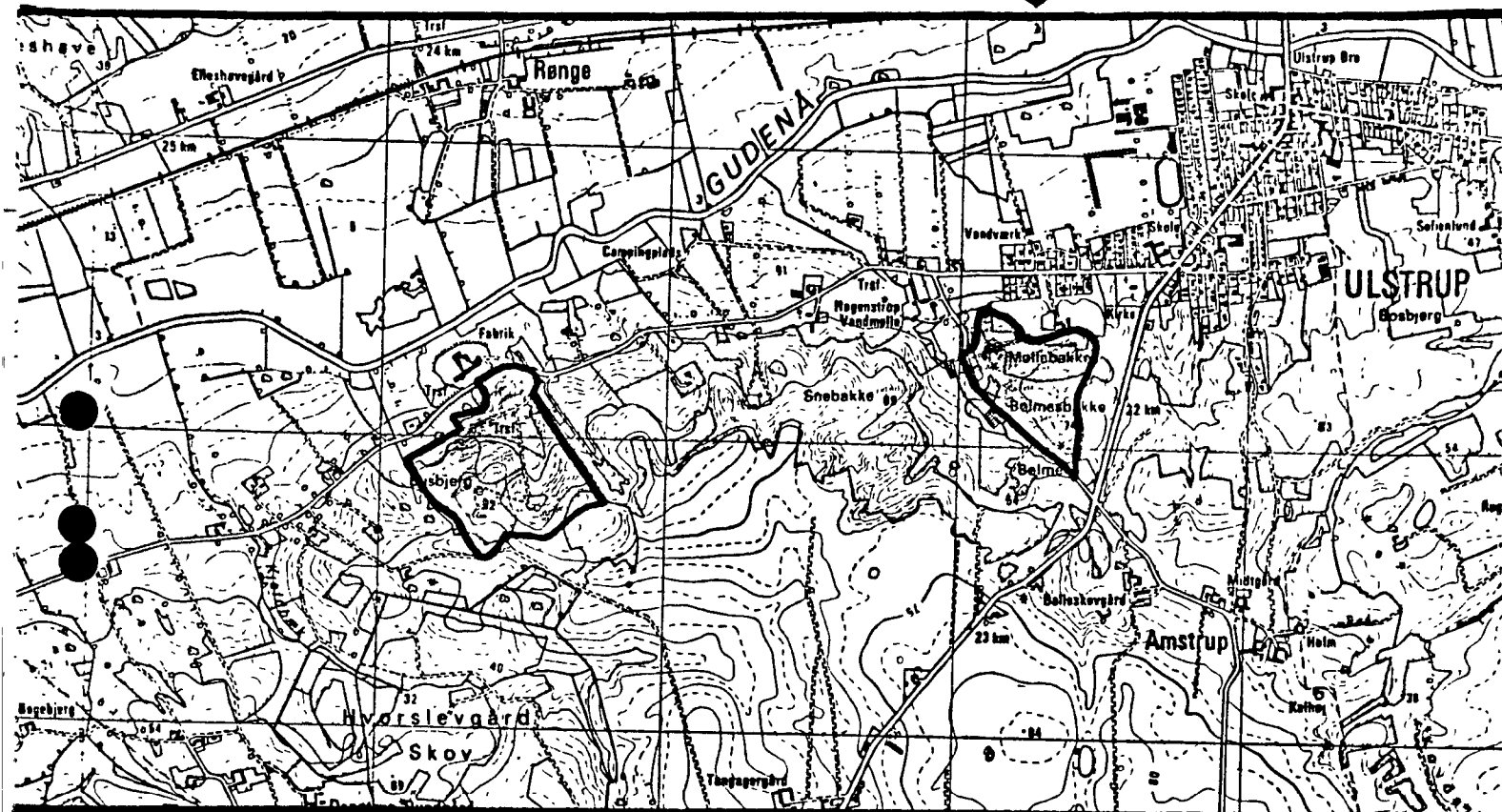
Fredningsnævnet   09-04-1953

Kendelser

Deklarationer

Lokalitet : Busbjerg og Hvorslev Bakker.

Kommune : Hvorslev.. BY + SOGN

1:25.000 = 1215 II NØ

J.nr. : 27-46/66 og
403-3/71.

Fr.nr. : P 5 - 400 Fr. 2.

Areal : Busbjerg: 18,4 ha.
Hvorslev Bakker:
12,2 ha.Fredet: FNK 9.4.1953,
OFNK 22.12.1953,
FNK 28.1.1970,
FNTK 28.5.1970,
OFNK. 16.8.1971.
FNTK. 26.1.1976.Formål : Bevaring af karakteristiske lyngbakkepartier ved
Gudenådalene.Indhold : Hvorslev Bakker: Arealerne bevares i nuværende tilstand,
må ikke bebygges, opdyrkes (gælder kun uopdyrkede area-
ler) eller beplantes. Det er tilladt at fjerne den ekssi-
sterende træbevoksning. Lyngen må ikke afdrives eller
afbrændes, ejeren må dog slå lyng til ejendommens brug.
Der må ikke anbringes skæmmende indretninger, ligesom
gravning af sten, grus, sand eller ler (udover til
ejendommens brug) ikke må foretages.Busbjerg: Bebyggelse og opstilling af skæmmende indret-
ninger må ikke finde sted. Opdyrkning af udyrkede area-
ler må ikke foretages. Afgræsning er tilladt over hele
arealet. Terrænændringer er ikke tilladt udover, hvor
der findes lovligt etablerede gravningsrettigheder. →Ejer : Privat + (Bl.a. Gudenådalens Hjemstavnforening)
off. (Hvorslev-Gerning præsteembede)

Påtaleret : Fredningsnævnet.

På arealerne må der ikke forekomme: camping, teltslagning, bilophugningspladser, motorbaner, henkastning af affald. Arealerne skal plejes ved fredningsplanudvalgets foranstaltning og P-plads indrettes. Der er offentlig adgang til området bortset fra arealer under aktuel udnyttelse af teglværket.

OVERFREDNINGSNÆVNET >

22/12-1953

U D S K R I F T

af

OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL.

År 1953, den 22. december, afsagde overfredningsnævnet på grundlag af mundtlig og skriftlig votering følgende

k e n d e l s e

i sagen nr. 1136/53 vedrørende fredning af nogle lyngbakker på Hvorslev præstegårds jorder m.m. samt af "Busbjerg" i Hvorslev sogn.

I den af fredningsnævnet for Viborg amt den 9. april 1953 afsagte kendelse hedder det:

"Efter en brand i 1939, ved hvilken lyngen på et areal af matr. nr. 1a, Hvorslev by og sogn, tilhørende Hvorslev præsteembede, blev afbrændt, fremkom tanken om at beplante arealet, der væsentlig består af en stor bakke, men samtidig hermed blev spørgsmålet om fredning af arealet rejst, og ved skrivelse af 25. april 1941 rettede Danmarks Naturfredningsforening anmodning til fredningsnævnet om at optage sag om fredning af arealet til behandling.

Til støtte for kravet om fredning har foreningen i den fornævnte skrivelse oplyst, at foreningens lokale komite i Viborg bl. a. har udtalt følgende:

"Bakkerne udgør en del af et større bakkeparti, som på det pågældende sted begrænser Gudenådalen mod syd og fremtræder som et sammenhængende hele. Terrænformerne er karakteristiske og ret afvekslende. Præsteembedets bakker grænser til den ovennævnte vej og falder på et stykke ret stejlt ned mod denne, og den øverste, højtbeliggende del af disse bakker er formet i lighed med en ås. Bakkepartiet nord for falder brat mod Gudenådalen. Den ovennævnte vej går på bunden af en dalsenkning, der utvivlsomt er en senglacial smeltevandsdal, og denne såvel som hele bakkepartiet må være udformet under isafsmeltningen. Det hele giver et typisk billede af terrænformerne i den østlige del af Gudenådalen.

Som det i sagen er omtalt, har præsteembedets bakker henligget som lyngbakker, men i 1939 blev de hærget af en brand, således at

lyngen på den største del brændte, Mod vest er lyngen dog nogle steder bevaret, og branden omfattede ikke den sydligste del af bakkepartiet ud mod Gudenådalen. Hvor lyngen er bevaret, er den kraftig, og dette var - efter hvad der blev oplyst - tilfældet med lyngbevoksningen på hele området. Hvor branden har hærget, er vegetationen afsvedet, men det kunde dog konstateres, at der på det afbrændte område er begyndt ny opvækst af lyng og tyttebær. Lyngvegetationen har - efter hvad der blev oplyst - været helt dominerende iblandet med anden almindelig hedevegetation såsom blåbær, tyttebær og revlingris, ligesom der også var enebær. Der forefandttes selvsåede fyr, men kun i ringe omfang. De dele af det samlede bakkeparti, hvor lyngen ikke brændte, fremtræder som typisk hedebakker med den for disse særegne vegetation.

Som størstedelen af præsteembedets bakker fremtræder i øjeblikket - sorte og "skallede" - som følge af branden for kun to år siden, virker de selvsagt ikke tiltalende i landskabelig henseende, det er dog let at forestille sig, hvor smukt og ejendommeligt hele området vil virke, når det er bevokset med lyng, og antagelig vil i løbet af i hvert fald 5 til 10 år lyngen igen være opvokset og helt dække det nu afbrændte område. I forbindelse med de karakteristiske terrænformer vil de lyngbevoksede bakker da, som hidtil fremtræde smukt og ejendommeligt i landskabelig henseende.

Gudenådalen er midtjyllands største og smukkeste ådal, og navnlig strekningen fra lidt vest for Langå til henimod Tange er præget af den kæde af bakker, som ligger både syd og nord for dalen. Disse var tidligere lyngbevoksede, og derved fik ådalen sin særegne karakter, men de er nu i stor omfang enten opdyrkede eller beplantede. De heromhandlede bakker danner i så henseende en undtagelse; de fremtræder endnu helt i den skikkelse, som bakkerne ved ådalen før havde, og selvom der enkelte andre steder ved Gudenådalen er bakker med nogen lyngbevoksning, er der ingen steder i Gudenådalen, hvor både terrænformerne og den oprindelige vegetation viser sig så typisk og så velbevaret som her. På grund af beliggenheden er hele bakkepartiet velkendt af almenheden, idet det ses meget tydeligt fra jernbanen (banen fra Langå til Viborg), som er ført gennem Gudenådalen i retning øst-vest, og det samme er tilfældet fra den offentlige vej, som nord for banelinien går langs med denne.

Ved en tilplantning af bakkerne vil de landskabelige forhold på afgørende måde forrykkes. De karakteristiske terrænformer vil

udviskes og hedevegetationen forsvinde. Efter hvad der er anført om de landskabelige forhold, og navnlig når der henses til, at bakkerne udgør de sidste egentlige lyngbakker ved Gudenådalen, må komiteen formene, at landskabelig-æstetiske hensyn taler for en fredning af bakkerne, således at der i hvert fald udstedes forbud mod opdyrkning, beplantning og bebyggelse, ligesom der træffes bestemmelse om, at hedevegetationen bevares, både hvor den nu er, og hvor den vokser frem.

.....

Af sagen fremgår, at præsteembedets bakker har et areal af ca. 7 ha. Områdets grænser er ikke afsat i terrænet, men blev - tilnærmelsesvis - påvist under besigtigelsen. Som omtalt udgør bakkerne en del af et større bakkeparti, og dette afsluttes mod nordvest af en smuktformet, helt lyngklædt bakke med fald mod Gudenådalen. Den grænser umiddelbart til præsteembedets bakke, og efter komiteens formening vilde stærke landskabelige hensyn tale for, at også denne bakke inddrages under fredningen."

Skrivelsen er iøvrigt bilagt sagkyndige udtalelser fra foreningens naturvidenskabelige udvalg og naturhistorisk museum i Aarhus.

I skrivelse af 28. juni 1941 har naturfredningsrådet udtalt følgende:

"Efter sammen med dommeren den 17. ds. at have besigtiget det Hvorslev præsteembede tilhørende areal af Hvorslev bakker, stort ca. 7 ha, skal man i anledning af spørgsmålet om en fredlysning af arealet udtale, at man fuldt ud slutter sig til de af Danmarks Naturfredningsforening i skrivelse af 25. april d. å. anførte grunde for fredning. Arealet henligger endnu i næsten nøgen tilstand, siden det i 1939 ved uforsigtighed blev udsat for brand; men det ses, at lyngen påny er ved at indfinde sig, og i løbet af nogle år vil arealet atter være lyngklædt. Eventuelt selvsåede individer af bjergfyr bør efter fredningens gennemførelse fjernes.

Da lyngbakkerne i Gudenådalen i tidens løb i høj grad er blevet udnyttede til beplantning, er der al anledning til at bevare ikke alene det her omhandlede areal, men desuden også andre partier af det stærkt kuperede hedeterræn langs Gudenåen i lyngklædt tilstand."

Ved skrivelse af 13. marts 1943 har naturfredningsforeningen under fremsendelse af et målebordsblad udvidet fredningskravet til at omfatte nogle til præstegårdens areal stødende lyngarealer og nogle yderligere arealer i nærheden. I skrivelsen udtaler foreningen bl. a.:

"Sagen har været forelagt vor lokale fredningskomite for Viborg og omegn, der, udfra nævnets ønske om at modtage en plan for hvilke områder, der udover præstegårdsbakkerne burde fredes, med stor styrke har udtalt sig for en betydelig udvidelse af den oprindelig foreslåede fredning. Komiteen har i så henseende, og idet henvises til indtegnning på det blandt bilagene værende målebordsblad, fremsat forslag om, at det som A betegnede område, der dels omfatter Hvorslev præstegårdsbakker (i anledning af hvis fredning, sagen oprindelig blev rejst) dels nogle andre tilgrænsende bakkepartier deriblandt en lyngklædt bakke med fald mod Gudenaåen, fredes. Endvidere de med B og C betegnede lyngklædte bakkepartier samt endelig den lyngklædte bakkeknude "Busbjerg" - betegnet som D. De nævnte bakkepartier hører til de mest mærkbare i den kæde af bakker, der på dette sted begrænser Gudenaådalens mod syd. Komiteen udtaler videre: "Disse forskellige bakkepartier fremtræder både ved deres udformning og ved lyngbevoksningen, som her er bevaret, både smukt og ejendommeligt i landskabelig henseende, og dette gælder ikke mindst "Busbjerg", der ligger som en samlet, afrundet bakkeknude med typisk hedevegetation. Samtlige de områder, som her er omtalt, er velkendte af almenheden, idet de ses tydeligt fra jernbanen (banen fra Langå til Viborg) og fra den offentlige vej, som nord for banelinien går langs med denne. Som nævnt er områderne lyngbevoksede; på præsteembedets bakker er lyngen efter den for nogle år siden skete brand ved påny at skyde frem. Omend der mellem områderne er nogen beplantning, fremtræder disse lyngbevoksede områder dog i det væsentlige som en helhed, og derved er på denne strækning af Gudenaådalens dennes særegne karakter med præg af den lyngklædte bakkekæde, der grænser op til ådalens engdrag, bevaret. Ved under fredningen at inddrage alle de her omtalte områder, vil man derfor kunne bibeholde et udsnit af en af de landskabsformer, som var særegne for de store midtjydske ådale."

Udvidelsen er endvidere anbefalet af foreningens naturvidenskabelige udvalg.

Under en besigtigelse den 15. juli 1943 har såvel menighedsrådet som samtlige private lodsejere erklæret, at de måtte modsætte sig den foreslåede fredning, ligesom de i tilfælde af, at fredning gennemføres, har påstået erstatning.

For Hvorslev teglværk, som ejer af matr. nr. 71, 8g og 10c, har direktør Schmidt nedlagt påstand om, at der i en eventuel kendelse blev taget forbehold om, at der såfremt det måtte vise sig, at der fandtes ler i arealerne, kunde meddeles ejeren dispensation

til gravning af ler til brug for teglværket.

På et møde den 26. juni 1944 vedtog nævnet med 2 stemmer mod 1 i det væsentlige at pålægge den foreslåede servitut på præstegårdsbakkerne og arealerne ved disse samt af Busbjerg.

Efter denne vedtagelse er derefter de som B og C betegnede arealer udgået af sagen, medens de arealer, der belægges med servitut er:

Område A.

Et areal af matr. nr. 1a, Hvorslev by og sogn, tilhørende Hvorslev-Gerning præsteembede, stort ca. 6,2 ha,

" " " " 1b, smst. tilhørende Magnus Nielsen, stort ca. 5,6 ha,

Matr. nr. 41, smst. tilhørende Jens Jørgen Jensen, stort ca. 0,4 ha,

Et areal af matr. nr. 4f, Amstrup, Hvorslev sogn, tilhørende Sigurd Adam Christensen, stort ca. 2,0 ha.

Område D.

Matr. nr. 71 og 10c Hvorslev by og sogn, tilhørende a/s Hvorslev teglværk, stort ca. 6,7 ha.

Et areal af matr. nr. 7c, smst. tilhørende William Pedersen, stort ca. 0,9 ha,

samt matr. nr. 6ac, smst. tilhørende Gudenådalens hjemstavnsforening stort ca. 4,7 ha.

I fredningsnævnets møde d.d. har af fornævnte lodsejere Jens Jørgen Jensen og William Pedersen, der har erhvervet deres ejendomme efter nævnets forrige møde, erklæret, at de ikke protesterer mod fredningen, men såfremt fredningen gennemføres, påstår de sig tilkendt erstatning. Repræsentanterne for Gudenådalens hjemstavnsforening, hvis ejendom ligeledes er erhvervet siden forrige møde, har ikke protesteret mod fredningen og har frafaldet erstatning. For a/s Hvorslev teglværk har direktør Schmidt erklæret, at teglværket er villig til at lade hele matr. nr. 10c indgå under fredningen, og at der ikke forlanges nogen erstatning.

I henhold til den fornævnte vedtagelse fastsættes herefter den servitut, der vil være at pålægge de nedenfor nævnte arealer således:

"Arealerne skal bevares i deres nuværende tilstand altså i alt væsentligt lyngbegroet og må derfor ingensinde bebygges, hverken varigt eller midlertidigt og ej heller opdyrkes eller høplantes, hvorimod den på arealerne værende træbevoksning må fjernes.

Lyngen må ikke afdrives eller afbrændes, men ejeren har ret til

slåning af lyng til ejendommens brug.

Der må ikke på arealerne anbringes skure, boder, mæster eller lignende eller i det hele anbringes eller indrettes noget, der kan virke forstyrrende for udsynet eller skæmmende.

Der må ikke foretages gravning af sten, grus, sand eller ler udover det til anvendelse på den pågældende ejendom nødvendige."

Servitutten vil være at pålægge de nedenfor nævnte ejendomme, idet der tillægges ejerne vedføjede erstatninger:

Område A.

Et areal af matr. nr. 1a, Hvorslev by og sogn, tilhørende Hvorslev-Ger-
ning Præsteembede ca. 6,2 ha. Den del
af matr. nr. 1a, beliggende i to styk-
ker ved vejen, stor ca. 0,5 ha, der nu
er dyrket, må fremdeles benyttes på
denne måde, erstatning kr 600,00

Et areal af matr. nr. 1b, smst. tilhørende Magnus Nielsen,
ca. 5,6 ha, erstatning " 550,00

Matr. nr. 41, smst. tilhørende Jens Jørgen Jensen, ca. 0,4
ha. Den del af matr. nr. 41,
der er beliggende mellem
bakkens fod og vejen, der nu
benyttes dels som have, dels
som frugtplantage må fremdeles
benyttes på denne måde.
Erstatning " 50,00

Et areal af matr. nr. 4f, Amstrup by, Hvorslev sogn,
tilhørende Sigurd A. Chri-
stensen, ca. 2,0 ha.
Erstatning " 200,00

Område D.

Matr. nr. 71 og 10c, Hvorslev by og sogn, tilhørende a/s
Hvorslev teglværk. Ingen
erstatning. Med hensyn til
disse arealer bemærkes, at
teglværket, såfremt det
måtte vise sig, at der fin-
des ler i disse, der er an-
vendeligt i teglværksindustri-
en, er berettiget til at udnyt-
te sådant ler efter med 3

måneders varsel at have gjort fredningsnævnet bekendt med forholdet. Den del af det fredede, der nu er dyrket, særlig den nordlige del af matr. nr. 10c, må fremdeles dyrkes.

Et areal af matr. nr. 7c, smst. tilhørende William Pedersen, ca. 0,5 ha, erstatning kr. 50,00 samt matr. nr. 6ac, smst. tilhørende Gudenaådalens hjemstavnsforening, ca. 4,7 ha. Ingen erstatning.

Den del af arealet beliggende i det sydvestre hjørne, der tidligere har været dyrket, må fremdeles dyrkes.

Den nærmere beliggenhed af de fredede arealer fremgår af matrikulkortkopien, der er fremlagt under sagen, og hvorpå grænserne for de fredede arealer er indtegnet. Genparten af disse kort vedhæftes nærværende kendelse. Iøvrigt vil de med fredningsservitut belagte arealer, der ikke er særskilt matrikulerede, være at udstykke.

Påtaleretten med hensyn til de pålagte fredningsservitutter tillægges fredningsnævnet for Viborg amtsrådskreds.

De tilkendte erstatningsbeløb forrentes med 5% årlig fra kendelsens afsigelsesdag og udredes af statskassen og Viborg amtsfond hver med halvdelen.

Uddeler Chr. Amdisen som panthaver i matr. nr. 4f, Amstrup by, Hvorslev sogn, har påstået sig et eventuelt erstatningsbeløb udbetalt som extraordinært afdrag på sin fordring.

Den fornævnte erstatning vil derfor forlods være at udbetale nævnte panthaver. Idet der ikke af andre i de fredede ejendomme berettigede er rejst krav på andel i erstatning, vil de tilkendte erstatninger være at udbetale til de forannævnte ejere, hvem det pålægges, såfremt der inden erstatningsbeløbenes udbetaling ved overdragelse eller på anden måde sker nogen ændring med hensyn til, hvem et beløb skal udbetales til, snarest at give meddelelse herom til fredningsnævnet, idet beløbet i modsat fald vil blive udbetalt til de ifølge det foranstående berettigede."

Konklusionen er sålydende:

"Med sagen angående fredning af Hvorslev præstegårds bakker og

omliggende arealer samt af "Busbjerg" forholdes som foran bestemt."

Kendelsen er forelagt overfredningsnævnet i medfør af naturfredningslovens § 19, stk. 2, hvorhos den er indanket af Sigurd Adam Christensen.

Overfredningsnævnet har den 4. juli 1953 besigtiget de pågældende arealer og forhandlet med den ankende ejer og andre i sagen interesserede.

Det blev herunder fastslået, at der ikke er nogen pligt for lods-ejerne til at fjerne den på arealerne værende træbevoksning, samt at de arealer, der nu er under dyrkning eller kan godtgøres tidligere at have været dyrket, fremdeles skal kunne dyrkes.

Det vedtoges at lade det fredede areal af matr. nr. 4f, tilhørende Sigurd A. Christensen, udgå af fredningen.

Den af hjemmeværnet på det fredede areal indrettede skydebane til-lades bibeholdt, dog således at skydehuse og lignende faste indretnin-ger skal godkendes af fredningsnævnet.

Kendelsens bestemmelse om, at de fredede arealer særskilt matri-kuieres, udgår.

Da overfredningsnævnet iøvrigt kan tiltræde det i kendelsen anfør-te, vil denne være at stadfæste med de af det foranstående følgende ændringer. Et kort nr. Vi. 112 visende grænserne for de fredede area-ler er vedhæftet nærværende kendelse.

T h i b e s t e m m e s :

Den af fredningsnævnet for Viborg amt den 9. april 1953 afsagte kendelse vedrørende fredning af nogle lyngbakker på Hvorslev præste-gårds jorder m.v. samt af "Busbjerg" i Hvorslev sogn stadfæstes med de af det foranstående følgende ændringer.

I erstatning udbetales:

Hvorslev-Gerning præsteembede, Hvorslev	600 kr.
Gårdejer Magnus Nielsen, Hvorslev	550 "
Jens Jørgen Jensen, Hvorslev	50 "
William Pedersen, Hvorslev	<u>50 "</u>
	1250 kr.

alt med renter 5% p.a. fra den 9. april 1953 at regne, indtil betaling sker.

Erstatning med renter udredes med halvdelen af statskassen og halvdelen af Viborg amtsfond.

Udskriftens rigtighed
bekræftes.

F. Grage

overfredningsnævnets sekretær

U d s k r i f t
af

forhandlingsprotokollen for fredningsnævnet for VIBORG amt.

K e n d e l s e afsagt d. 9.april 1953.

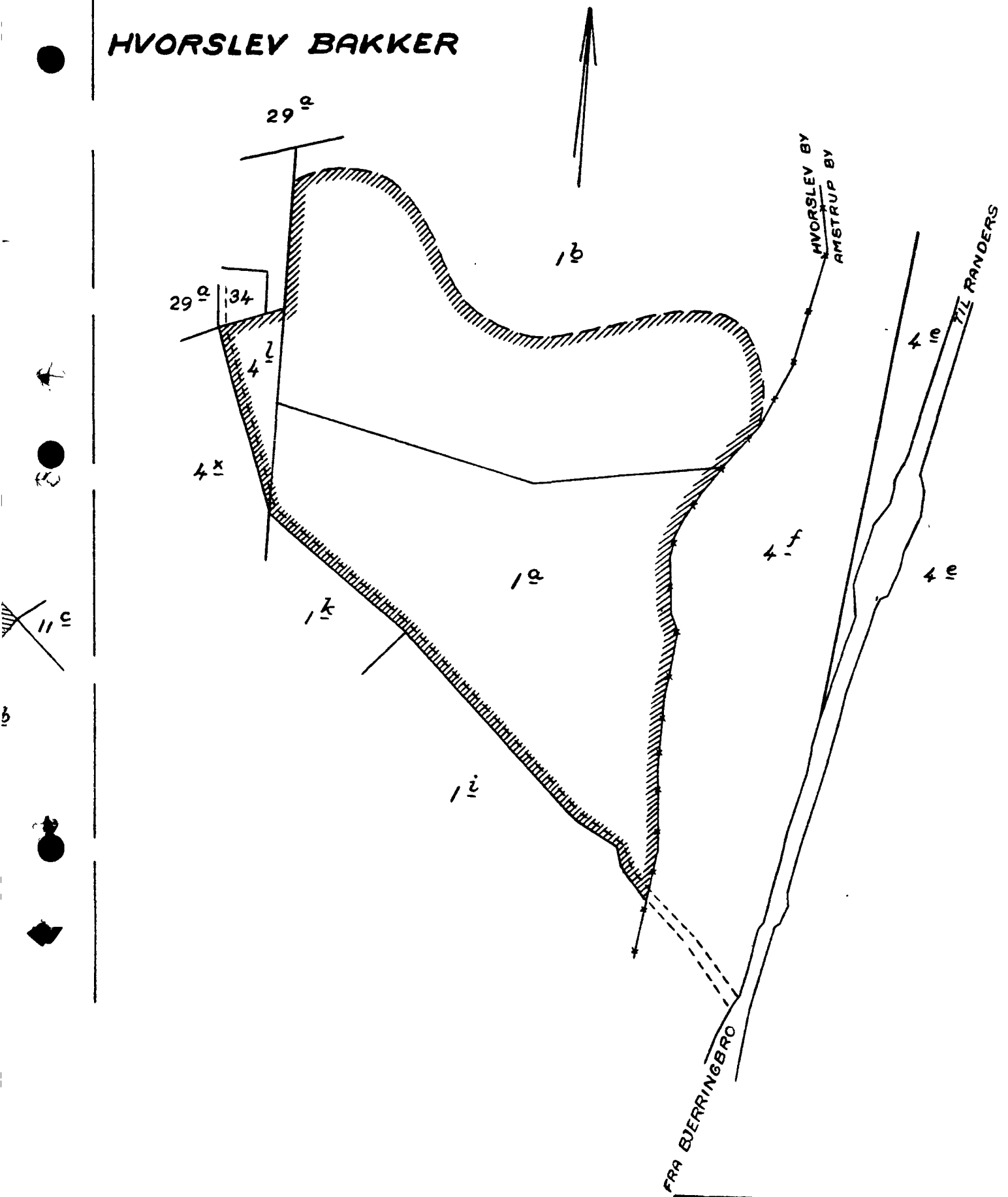
Efter en brand i 1939, ved hvilken lyngen på et areal af matr.nr. la, Hvorslev by og sogn, tilhørende Hvorslev præsteembede, blev afbrændt, fremkom tanken om at beplante arealet, der væsentligt består af en stor bakke, men samtidig hermed blev spørgsmålet om fredning af arealet rejst, og ved skrivelse af 25/4 1941 rettede Danmarks Naturfredningsforening anmodning til fredningsnævnet om at optage sag om fredning af arealet til behandling.

CITERET I OFN K
AF 22/12 1953
Til støtte for kravet om fredning har foreningen i den formævnte skrivelse oplyst, at foreningens lokale komité i Viborg bl.a. har udtalt følgende :

" Bakkerne udgør en del af et større bakkeparti, som på det pågældende sted begrænser Gudenådalens mod syd og fremtræder som et sammenhængende hele. Terrænformerne er karakteristiske og ret afvekslende. Præsteembedets bakker grænser til den ovennævnte vej og falder på et stykke ret stejlt ned mod denne, og den øverste, højtbeliggende del af disse bakker er formet i lighed med en ås. Bakkepartiet nord for falder brat mod Gudenådalens. Den ovennævnte vej går på bunden af en dalsænkning, der utvivlsomt er en sen-glacial smeltevandsdal, og denne såvel som hele bakkepartiet må være udformet under isafsmeltningen. Det hele giver et typisk billede af terrænformerne i den østlige del af Gudenådalens.

Som det i sagen er omtalt, har præsteembedets bakker henligget som lyngbakker, men i 1939 blev de hærget af en brand, således at lyngen på den største del brændte. Mod vest er lyngen dog nogle steder bevaret, og branden omfattede ikke den sydligste del af bakkepartiet ud mod Gudenådalens. Hvor lyngen er bevaret, er den kraftig, og dette var - efter hvad der blev oplyst - tilfæl-

HVORSLEV BAKKER

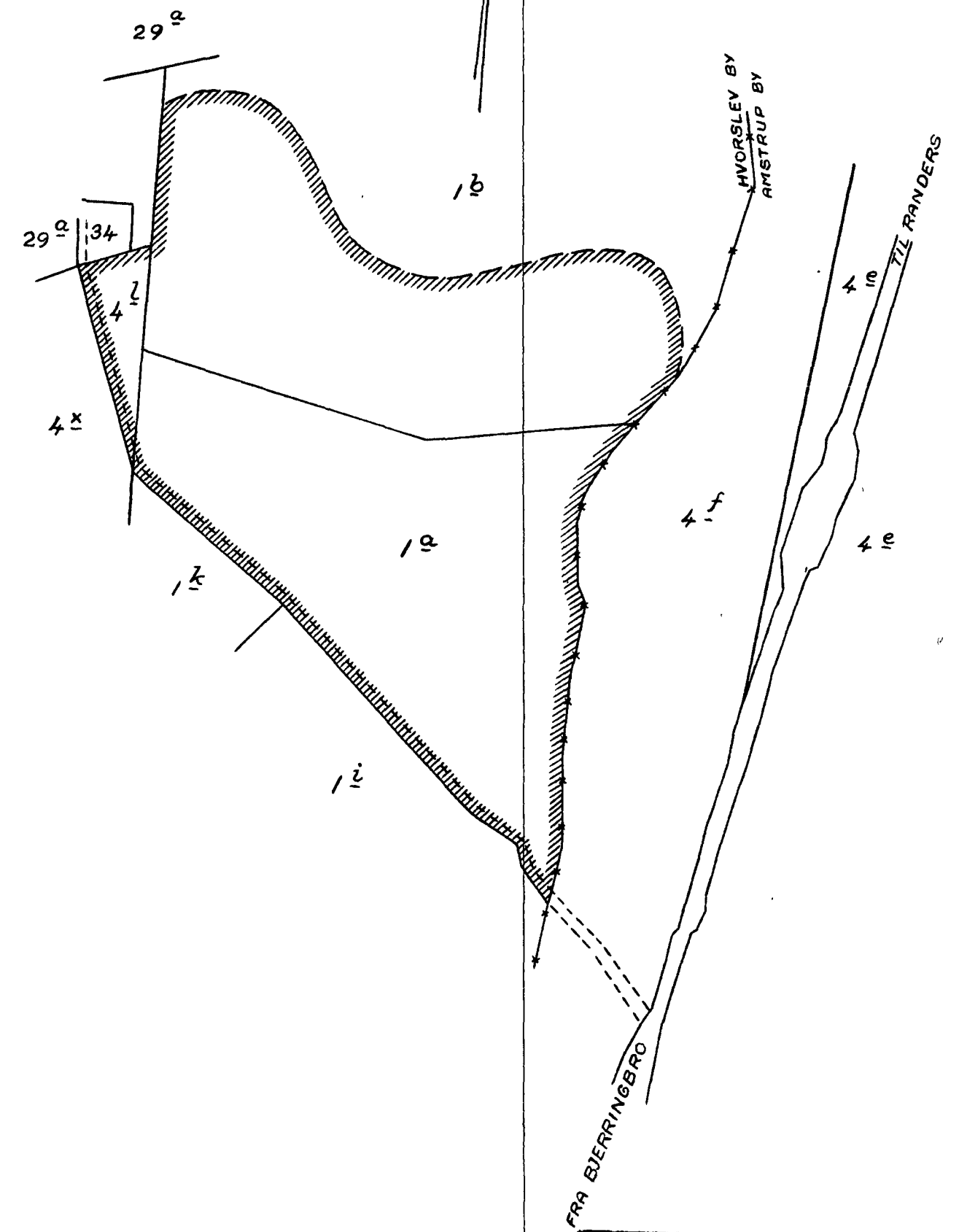
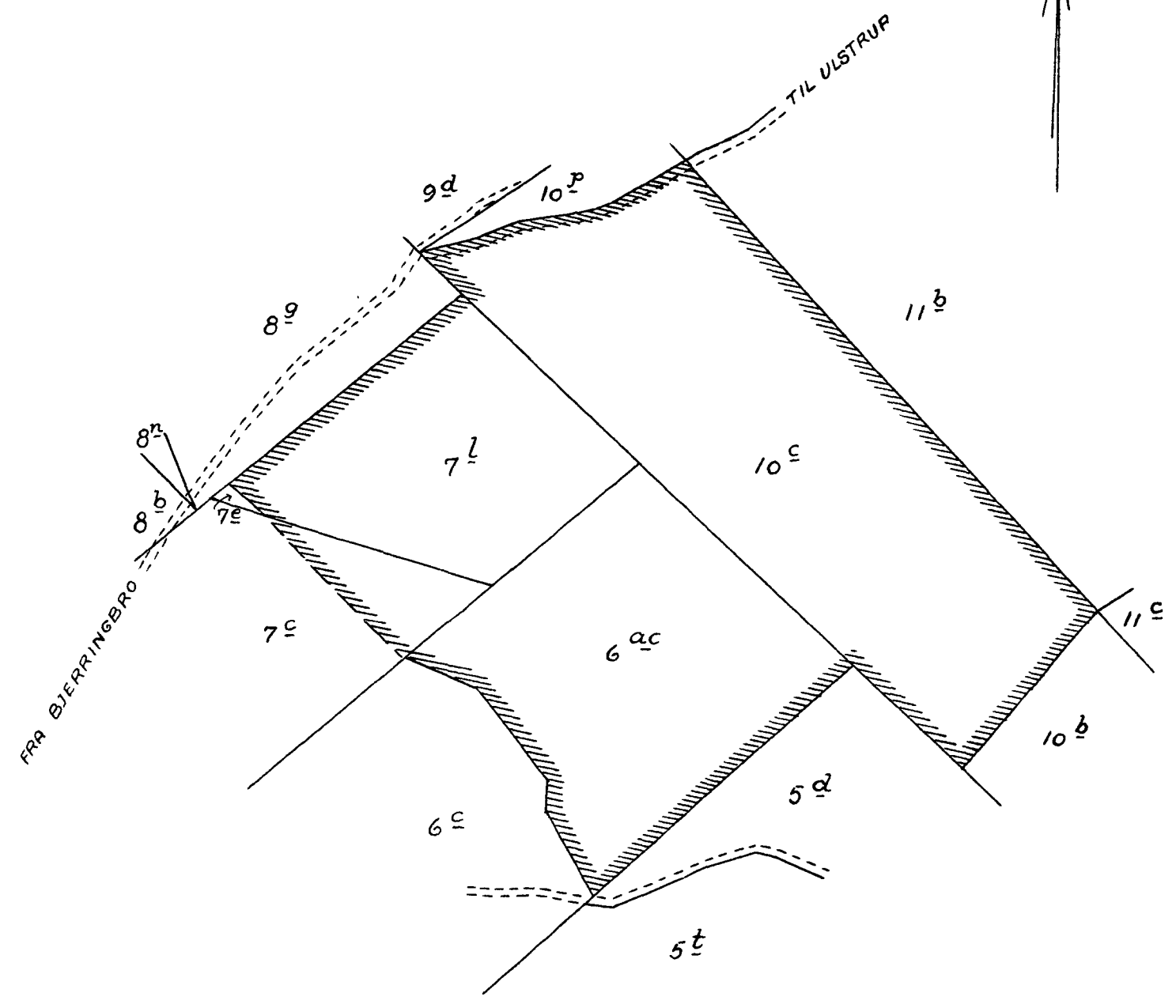

GRÆNSE FOR FREDEDE AREALER

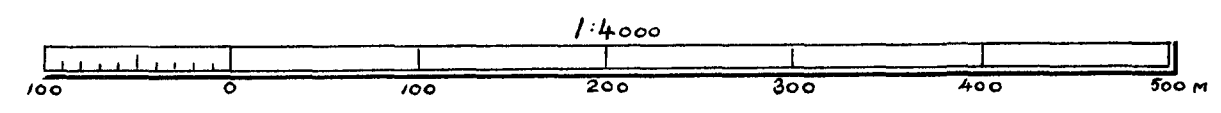
Naturfredningskonsulentens kontor København d. 14-12-53
By: HVORSLEV Sogn: —"
Plan nr. Vi - 112

"BUSBJERG"

HVORSLEV BAKKER

////// GRÆNSE FOR FREDEDE AREALER

Naturfredningskonsulentens kontor
 København d. 14-12-53
 By: HVORSLEV
 Sogn: - - -
 Plan nr. Vi-112

DISPENSATIONER>

Afgørelser - Reg. nr.:

Herunder ses afgørelser i dispensationssager for denne fredning

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 8. juni 2023

FN-MJØ-069-2023. Naturpleje på Bølmesbakke

Fredningsnævnet modtog den 2. juni 2023 Favrskov Kommunes ansøgning og udtalelse om at foretage naturpleje af heden på Bølmesbakke på matr.nr. 1m Hvorslev By, Hvorslev. Ejendommen ejes af Hvorslev-Gerning-Vellev Sognes Menighedsråd, der er indforstået med projektet.

Fredningsnævnet meddeler dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført nedenfor i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Ejendommen er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 22. december 1953 om fredning af Hvorslev Bakker. Fredningen har ikke en formålsbestemmelse, men det fremgår, at den var begrundet i, at bakkerne udgjorde de sidste egentlige lyngbakker ved Gudenådalen, og at landskabelige æstetiske hensyn talte for en fredning af bakkerne, så der i hvert fald udstedes forbud mod dyrkning, beplantning og bebyggelse, ligesom der træffes bestemmelse om, at hedevegetationen bevares, både hvor den er nu, og hvor den vokser frem.

Det fremgår af fredningens bestemmelser, at arealerne skal bevares i deres tilstand på fredningstidspunktet. De må ikke bebygges eller beplantes, og uopdyrkede arealer må ikke opdyrkes. Det er tilladt at fjerne den eksisterende bevoksning. Lyngen må ikke afdrives eller afbrændes, dog må ejeren slå lyng til ejendommens brug.

Favrskov Kommune har oplyst, at kommunen som led i sin biodiversitetsplan ønsker at foretaget naturpleje af heden på Bølmesbakke. Heden strækker sig over flere matrikler, men der vil hovedsageligt være tale om pleje på matr.nr. 1m Hvorslev By, Hvorslev. Heden er lige nu meget tilgroet i gamle svækkede lyngbuske, som skygger for jordbunden og gør det svært for nye lyngbuske at spire frem. Arealet har i den seneste årrække været plejet med fåregræsning og manuel rydning af ørnebregne og vedplanter. Fårene græsser primært på urtevegetation og formår ikke at pleje lyngen i tilstrækkelig grad, hvilket har resulteret i, at større partier af lyngvegetationen er meget svækket og nogle steder gået helt ud. Da området er meget kuperet, er det vanskeligt at pleje lyngvegetationen ved mekanisk slet eller tørveskrælning. Afbrænding vurderes at være den mest hensigtsmæssige plejemetode af lyngen som supplement til den nuværende pleje med græsning og rydning. Afbrænding af hedevegetation har historisk set været vidt udbredt i driften af naturtypen hede og er kendt for at sikre en god genspiring af lyngen. Naturplejen ønskes udført ved hjælp af mosaikafbrænding. De præcise områder, hvor der vil ske mosaikafbrænding, er endnu ikke fastlagt og vil afhænge af, hvor der er størst behov. Afbrændingen vil være med til at fjerne næring og give lys og plads til, at nye lyngbuske og andre urter kan spire med fornyet kraft og at give et godt resultat for områdets biodiversitet i øvrigt. Afbrændingen foregår ved, at der bliver slået nogle smalle brandbælter, som omkranser det område, som ønskes afbrændt. Disse brandbælter sprøjtes desuden med vand, så ilden ikke kan vandre gennem bæltet. Afbrændingen vil foregå omkring marts, hvor vejret og heden er blevet tør nok til afbrænding, men hvor det stadig ikke er for tørt til, at ilden let kommer ud af kontrol. Området, som ønskes afbrændt, ejes af Hvorslev-Gerning-Vellev Sognes Menighedsråd, som har meddelt kommunen at være indforstået med, at kommunen udfører denne naturpleje.

Favrskov Kommune har som sin vurdering anført, at projektet er i strid med fredningens bestemmelse, som forbyder afbrænding af lyngen. Projektet kræver derfor en dispensation fra fredningen. Kommunen vurderer, at der bør meddeles dispensation, da projektet netop har til formål at bevare heden i lyngklædt tilstand, som efter kommunens opfattelse understøtter formålet med fredningen. Hvis de gamle lyngbuske ikke fjernes, vil

de efterhånden dør ud. Nye lyngbuske vil da ikke have lys og plads til at spire frem, og heden vil med tiden blive domineret af græsser som blåtop og bølget bunke. Afbrænding vil desuden hjælpe til at fjerne kvælstof fra området og dermed holde heden i næringsfattig tilstand. Kommunen ønsker desuden i denne sammenhæng også at henlede opmærksomheden på, at der i en fredning fra 26. januar 1976 af en del af en anden ejendom ved Busbjerg er skrevet ind, at dette område må afbrændes. Kommunen vurderer plejebehovet for Busbjerg og Bølmesbakke meget lig hinanden og håber, at fredningsnævnet er enig i denne vurdering.

Favrskov Kommune har videre udtalt, at nærmeste Natura 2000-område er ca. 7,5 km fra projektområdet. Projektet vurderes ikke at medføre nogen påvirkning af Natura 2000-området eller bilag IV-arter.

Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Favrskov Kommune har oplyst ikke at have indvendinger mod projektet.

Hedens placering fremgår af følgende kortmateriale:

Favrskov Kommune har supplerende oplyst, at der i øjeblikket ikke er konkrete planer om at udføre pleje på andre arealer end den ejendom, ansøgningen omfatter. Det er dog muligt, at kommunen også ønsker at udføre naturpleje på en mindre del af matr.nr. 4nr Amstrup By, Hvorslev, som ejes af Jens Peter Lauritsen.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Hvorslev Bakker betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter sagens oplysninger til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3.

Der er i fredningen forbud mod afbrænding af lyngen, men der er i lyset af fredningens formål ikke grundlag for at udstrække dette forbud til også at omfatte en afbrænding, som har til formål at pleje og dermed sikre lyngen.

Fredningsnævnet meddeler derfor dispensation.

Dispensationen omfatter alene matr.nr. 1m Hvorslev by, Hvorslev. Hvis der også ønskes udført naturpleje på andre ejendomme, kan der indsendes en ny ansøgning med samtykke fra vedkommende grundejer.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevarerklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevarerklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevarerklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevarerklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevarerklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevarerklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevarerklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevarerklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkomelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevarerklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevarerklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevarerklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Tommy Højer,
3. Hvorslev-Gerning-Vellev Sognes Menighedsråd,
4. Miljøstyrelsen,
5. Favrskov Kommune,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Favrskov,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Favrskov,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet centralt,
12. Friluftsrådet, Kreds Østjylland,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.